

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

3. Monita Berzeo Ormuzium petenti à Xauerio traditæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

omnium vectorum, Praefecti potissimum; tam illustria de ipso encomia, praedicatio tam constans sanctimoniam ipsius, & feruoris, tum illa semestri navigatione omnibus probati, tum vero dum rescicerentur Mozambici (de quo scriptum alias à nobis) ut et laudes Xaverium diu perplexum habuerint. In procinctu is erat ad Iapones, Goæ discessum opperiens, & illo quaerendarum Deo animarum incitatissimo studio, exquisitaque industria, patientia ærumnarum, & cuiuslibet laboris, demissione sui que contemptu (quæ in Berzeo eminebant omnia luculenter) magnopere persuadebatur, ut eum sibi deligeret in Iaponiam comitem. Verum aliunde nimium quantum intererat sustentari Goæ Christianorum pietatem, & Collegio Goano quod totis Indijs in sanctitatis academiam crescebat, praesse virum, quem clara exempli magni lux haudquaquam parcius, quam prudentiam commendaret; ijs vero qui essent in varia per orientem spargendi loca magister foret apostolicæ virtutis, eosque fingeret ad implendas expectationes diuinæ gloriæ, quæ de ipsorum laboribus sperabatur copiosissima. Quibus item Berzeus doctibus excellebat. His ergo duobus iusto examine libratis sensit Xaverius præponderare alterum priori, & Berzeum Collegio præfecit: quantâ quidem nostrorum voluptate qui abeuntis Xaverij iacturam videbant sibi non multum dissimili Rectore suppleri; tantâ Berzei molestiâ & dolore, ut cuius modestia premi se onere intolerabili reputabat. Quod autem apud sanctum patrem deprecando ac flendo nihil ageret, preces ad Deum, & lacrimas vertit, euicitque durando voti summam; resumpto enim Xaverius priore consilio Berzei secum in Iaponiam ducendi, noua luce afflatus est in ipso decernendi articulo, agnouitque certius Deum velle ut mitteretur Ormuzium Berzeus, quoad saltem Christo, aditus in Iaponiam pateret. Igitur securus tam deliberati Consilij, accersitum compellat, & quantum quidem, ait, dignatur Deus mihi ostendere, nec te Goæ iubet, uti statueram; nec in Iaponia, quo te ducere cogitaram versari, sed tuis laboribus campum alium pandit angustiorem, esto Iaponia, sed sacræ culturæ haud minus, quantum intelligo egentem; Ormuzium itaque iter para; & si pergit tibi Iaponia coram esse, dum ego cum paucis illuc tibi viam aperio, tu stude interea illam promereri, & digna ethnica superstitionis e Iaponia exturbandæ Ormuzij rudimenta pone.

3.
Monita Berzeo Ormuzium petenti à Xaverio tradita.

His lætus & gestiens Berzeus, quod vna & manus regendi excuteret, & tam clara occuparetur expeditione, nauim Goæ Ormuzium parantem conscendit, verum haud prius quam ab Episcopo Albucherco sancta muniretur adprecatione, cui quicquid erat in sua potestate, auctoritatis, & priuilegij prolixè addidit, profectionis illius gaudio incomparabiliter affectus. Sub hæc post mutuos nostrorum, Xaverij maxime amplexus, portu soluit Berzeus, sed accepta paucis quam abiret diebus ab Xaverio carta, ubi vir sanctus sua manu paræneticam de ijs institutionem illi præscripserat; quæcumque ad sanctè viuendum, & rem fructuose gerendam

dam spectarent. Ea quod & tanti doctrina magistri sit (quo vno abunde suum pretium tuetur) & plena singularibus arcanis ad regendam virtutem priuatam operatorum, & operam quam hominibus impendunt, opinor legentibus non erit iniucunda. [Prima igitur, inquit, tua, tuimetipsius cura sit. Caue vnquam vel Deo, vel animo seu conscientia tua defis, his enim duobus, fies ad alios iuandos habilior. Esto in vilibus obeundis promptus, & alacer; vt demissionis sancta pares tibi virtutem & augeas. Quare pias preces tute ipse trades Lusitanorum filiis, mancipiis, ciuibus Christianis, & mortalium nemini id officium credes. Sic te tuaque facilius intuentibus probabis, plusque iis proderis, si qui tua ope egerint venturis nimirum ad te audiendum libentius, sacramque doctrinam condiscendam. Pauperes in nosocomio viles & identidem, ad eos verba facies de necessariis, ad conscientiam illorum spectantibus, hortaberisque ad sacra confessionis, & communionis mysteria, vt qui ferè admissa peccata, morbis luant; ac si tibi licebit non modo confitentibus aures dabis, sed quamcumque poteris opem feres, tum per te ipse ministrando, tum subsidia corporum ab aegrotantium custode, & & procuratore iis comparando, quem item in modum adibis ad carceres sapius, vrgebisque ad officia hominis Christiani, & quoad valebis, ad animum, serio vitæ omnis peractæ confessione integra purgandum, nam sunt in hoc hominum genere, qui nunquam rite confessi sunt: sodalibus vero misericordiam inculcabis, eorum incumbant liberationi, & egestati pauperum leuandæ. Sodalitatem quoque illam quacumque poteris iuuabis & si quando reddenda incident quorum aut dominus ignoratur aut conditio incerta liberam patitur restitutionem, ea sodalitati misericordiam addices omnia, etsi alioqui ob oculos habeas quorum sustentandæ inopiæ censeris optimè collocanda; cuius mei consilii sunt hæc quas subdo rationes. Prima quod in tanta confusione mendicabulorum, multi foedissima scelera, furo egestatis miserabili prætexunt. Hos autem sodalium in omnes vigilantia, & cura faciliè discernet ab reliquis, tuque securius sodalium manibus quam tuis; nullo doli metu ea dispensabis. Deinde, si semel vulgabitur, habere te quæ pauperibus diuidas, confluentur ad te pascendorum magis studio corporum; quam ad leuamentum animarum; quod nequaquam fiet, si semel intelligant, quod ijs conferas nihil tibi esse in oculis præter pia conscientia adiumenta. Tertio neminem offendes, suspectum te meministi facies sacrae pecunie in tuos vsus imminuta, quod qui essent procliuitate improba faciliè ausuri; de aliis faciliè suspicantur. Quibus incommodis maturè occurritur, si quod dixi, sodalium manibus, distribuenda in pauperes pecunia credatur. Posset tamen tam grauis vrgeret ratio vt secus tibi omnino agendum ex Dei gloria iudicares, quod tunc vt facias non veto. In familiari consuetudine caue nisi de piis, & animi rebus colloquia conferas; tam vero cautè ac prudenter etiam cum amicissimis, vtque tibi visi fuerint, intimis, agito; vt si eos quandoque habiturus esses inimicissimos Sic

vbique cunctis relicturus es documenta tuæ probitatis, ac si costibi renuntiare amicitiam contingeret, sua solum id culpa, suo cum dedecore fecerint. In tanta hominum actutus prauitate, teipsum circumspecte, tibi attendito; in hac tui solitudine Deus tibi iucundius sapiet, & tui ipsius perspicientiam assequeris in dies clariorem. Nostri, mihi credito neglectu, & multam amicis recedendi à nobis ansam damus, & offensionem aliis quibus nec amici sumus, nec satis noti. Prædicationem verbi Dei quoad in te fuerit omittes nunquam. Eius enim fructus cum ad vniuersos pertineat, singularis est ad Dei gloriam, & salutem animarum momenti. Videbis tamen ne difficilia pertractes, aut dubia. Claris esto contentus, & passim probatis, atque ad mores idoneis. Reprehendantur vitia, & norit auditor te diuinam offensam vehementer dolere, sortemque peccantium, flagitiosam vitam præcipitantium in aternas pœnas. Crebro dic de morte repentina, quæ improuisos de medio tollit; adde vnum aut alterum caput, de cruciatibus Christi Iesv: quo vel Deum compellet peccator, vel indignetur peccatori Deus, moueasque auditorium tuum omni industria ad detestationem scelerum, & vberes fletus, obeundaque confessionis & Eucharistiæ diuina Sacramenta. Obseruabis autem diligentissimè, ne quem de pulpito ex iis notasse videre, qui magistratu vel alio titulo in vrbe eminent; peiores facit reprehensio publica eiusmodi homines, non emendat. Præstabit illos domum conuenire, & vultu placido, ac sereno monere, sed quæ sita verborum suauitate beneuola, & blanda, quæ nihil præferat austerum, & asperum, imo aliis complexu peramico, aliis demissione tui, malecendo moniti libertatem, prout gradus cuiusque ferre videbitur: amicitiam si tecum profiterentur, eius fiducia arguendi erunt liberius; sed correctione aptata ad mensuram familiaritatis. Nolunt diuites, & potentes duriuscule secum agi, rati que pro nihilo si nos ab se auersos habuerint, patientiam veri, & nostri obseruantiam vltro excutiunt. In excipiendis confessionibus hominum negotiosorum, vel dissidentium, aut laborantium impuris amoribus; duo ex iis oportet exigas; primùm aliquot diis admodum serio in seipfos descendant, vitamque suam distincto examine retexant, notatis perspicue illius peccatis, & (quod tutius foret) in carta perscriptis. Alterum vt satisfaciant nominibus, quibus tenentur summo iure, priusquam absoluantur. Hoc est male parta iustis Dominis reddant; occasiones reciduas abscindant; inimicis reconcilientur. Fit enim plarumque, vt ad genua sacerdotis omnia promittant; accepta criminum absolutione, nihil præstent; hanc vero vt mitius expectent, & Christiana quæ debent officia exsoluant libentius, iuuandi erunt in re illorum meditatione quæ spectant ad primam Exercitiorum hebdomadam, vt probe agnoscant, quo fine à Deo sint conditi; quantum ab eo exararint; peccatorum quanta sit grauitas, sceditas, execratio coram Deo, & vindicta quam atrox. Mortis præterea certæ, incertum semperque imminens momentum, ætatis præteritæ seuerissimam rationem

ad

ad inexorabile tribunal; immensitatem pœnarum, & æternitatem. Aduertendum etiam nonnullos fallaci pudore turpitudinum admissarum sic infatuari, vt nunquam se satis Confessariis euoluant; sic terreri alios & percelli, vt diffisi, animo concidant. Hic multa opus est affabilitate & cunctatrice solertia donec animum omnem nudarint penitus, eleuandaque potius culparum grauitas misericordiae diuinæ fiducia, quàm terrenda metu iustitiæ vindicis. Addet quoque illis plurimum animi, si profitebere quæ ipsi confitentur haudquaquam tibi noua accidere, audisseque te olim magis insolita. Incides quandoque in homines, qui vel ex diuturna consuetudine cum infidelibus, aut omisso pridem Christiani epuli vsu sacro, siue ex alia pestilenti causa, vacillent in fide augustissimi Sacramenti. Sic istos in omnem versabis partem, vt suam tibi perfidiam, dubitationes & chimeras prodant; dehinc omnem contendes operam, vt hac nube discussa scabiantur indubitata persuasione Christi Iesu in Eucharistia præsentis; & si ex iis impetrabis, vt eius ad mensam frequenter accedant, magnopere iuuerit ad eos vna & suis criminibus, & erroribus eximendos. Si accedent Præfecti, Procuratores, ministri regij, & alieni negotij actores, apud te peccata posituri, exquires sollicitè, cuiusmodi lucra inde ij colligant? an exsoluant quæ debent? num in monopolia coëant? vtrum pecuniam regiam occupent in quæstus proprios? & his similia. Nec tibi sat dictum putabis si generatim responderint, de alieno se nihil habere. Nam cum eo vsque peruagata sint illic iniqua commercia, vix vt ea quisquam religioni ducar, audenter asserent, nihil se cuiquam debere, cum sint tamen reuera, multis restituendis obnoxij. Hæc ergo te ex iis expiscari oportet, per ea quæ attingi rogandi capita, ijsque factu necessaria indicere. Urbis Vicario summè obsequens esto. Ormuzium ingressus, mox ab eo manum ad osculum flexo genu vtroque poscito, nec aut concionum, aut confessionum, aut quoduis aliud, ipsius iniussu ministerium sacrum exerceto. Qualiscumque verò suborta causa suaserit, caue vnquam ab eo te ab alienes, stude potius quantum vales amiciosem tibi in dies facere, vt hac tibi aditum facias, ad insinuanda illi primæ saltem hebdomadæ Exercitia; tantumdem præstabis cum sacerdotibus reliquis, & multa significatione tuæ in singulos obseruantia captabis, fonebisque illorum beneuolentiam, vt eos si fieri poterit, ad easdem quas dixi meditationes inducas. Nec minus tibi commendatam velim erga urbis Præfectum obedientiam, demissionem, & obseruantiam; nec vnquam ab eo quicquid tandem tibi peccare videbitur, auersum animum præferas. At si amicum profitetur, & speras illi profuturum, vultu tranquillo, & hilariter admoneto, tam beneuolè atque humiliter vt clarè intelligat, vnam in ea re, ipsius animæ salutem, & famam in populum tibi cordi esse, idcirco cælatum noluisse quæ vulgo de ipso dicerentur. Quia verò non defuturi sunt qui multa de illo apud te exposculent, teque importunius vtgeant vt illum adeas, cauto hic tibi maximè opus est. Videturque

que conducibilius, si excusaueris diuinas in animis occupationes, per quas id tibi non liceat; nam si nec Dei (vt solent garrere) neque sui vilam habeat rationem, multo minus tui habiturum. Semper sit tibi commune bonum priuato antiquius, nunquam omittatur prædicandi labor, vt detur confessionibus audiendis; nunquam doctrinæ Christianæ suo quotidie tempore tradendæ cura, vt infumatur in peculiare aliud, etsi ad Dei obsequium faciat. Et teneri abs te constanter volo vt horæ vnius spatio præuertas eius scholam, quo vel ipse per te, sin minus per focium, vicos vrbs cum tintinnabulo obeas, ad colligendos in eam pueros, & plebem. Infidelibus conuertendis, quantum tibi licebit, temporis tribues, & Illustrissimum Episcopum, quo fructu hæc omnia peragantur, facies tuis literis certiozem. Lustrabis urbem quot noctibus, appositis ad mouendam populi pietatem oratiunculis quibus Deo pro ijs supplicet qui flammis piacularibus torquentur; & qui tenentur lethali scelere, & ad placandum vtrisque Deum, petes *Pater & Aue* singuli recitent. In communi congressu alacritatem præfer, ne quem asperitatis metus à fructu tuæ consuetudinis arceat, humanitatem verborum, & gratiam adhibe, ac vbi priuatim carpendus aliquis fuerit, fiat hoc amicè, condiaturque tam urbane, vt constet à te culpam damnari, non reum. Dominicis, & festis, hora de meridie prima ad alteram, vel ab altera ad tertiam in maiori æde, vel sacello misericordiæ, dices de capitibus symboli ad mancipia vtriusque sexus, ad Christianos indigenas & Lufitanorum liberos, postquam ipsemet illos ære per urbem agitato in templum coëgeris, vt paulo ante, ad doctrinam sanctam vocandos monui. Ad hoc tecum hinc feres eorum capitum explanationem, ordinemque ac modum Christiano euilibet tenendum vt Deum precetur quotidie, geratque salutis suæ curam. Hanc verò formulam, pœnæ loco iis imperabis ad aliquod tempus, quos audieris pœnitentes, vt vltro deinceps, iam assueti ex illa viuant, quod iis multum profuisse experientia docuit, ac ne quem prætereat tanti boni vsus, non id modo apud eos laudabis etiam qui tecum rarius agere consuerint, sed per ædes sacras, in tabulis descriptum, propones, vt legatur ab omnibus, & ducantur ex eo apographa. Qui ad te Societatis desiderio accedent, si iudicabis idoneos, sedulo excoles: videbis attamen, ne domandi sui eorum humeris impatia onera imponas, sub quibus animis linquantur, & vbi erigi, & confirmari debuerant, desperent. In quo nouitas quædam omnino vitanda est quæ risu magis quam exemplo afficit. Aptæ est illa vincendi sui materia, ægrotis adesse in nosocomijs; vincitis in carcere; vtrisque ostiatim mendicare, & istiusmodi quæ passim occurrunt ministerijs exerceri; quos vero nostris meditationibus exercebis, & prouehendos susceperis in gradum virtutis minimè vulgarem; docebis animi motus prauos, candidè tibi penitusque nudare, valet enim ad eos debellandos mirum quantum is candor promouendumque in stadio sanctitatis, hoc si voles ab iis obtinere; fac te minime austerum, & seuerum putent; seueritatem

rem enim fiducia refugit, quæ dum iis deerit apud te, semper conscientiam tuam callidè vitabunt, quod potissimum dæmonis votum est, ut eos ab te, quam primum abducat, & à proposito pietatis quam duce te inibant, dimoueat. Cæterum illos cum animaduertes, superbix fastu, arrogantia, lasciuia & si quo alio vitio pulsari, hortare ipsimet apud se per otium ea excogitent, quæ illi expugnando idonea censeant; erunt enim illa remedia morbis ipsorum depellendis efficaciora, utque ipsis fiant inuentu facilia, præbis ipse aditum indagandi quò viam ingressi, per se cogitando illa inueniant, inuenta tecum communicent; tu quasi iam forent animorum ductores curabis ea in sermonem inducant apud ægros in nosocomiis, apud vinctos, & alios, indicentque illis ut feret occasio, ea ipsa quæ sibi pararint remedia; sic illos quam aliis porrigunt sanabit medicina, & cuius aliis auctores fuerint, animosius haurient. Vtere hac item cum iis regula quos deprehenderis sacræ absolutioni malè comparatos. Iubebis exquirere quid profuturum credant, sibi similibus, si quos secum eadem implexos catena dæmon obstringet. Post verò quam illa repererint, quæ tibi probentur, euinces non ægre ea ut ipsi sibi adhibeant.

Offendes interdum homines ita cæcos, adeoque in suis obfirmatos & saxeos malis, ut nullis artibus reduci valeant ad vllum sui sensum; interdum ex quorum vnguibus, alienum excuti non possit; qui more quadrupedum viuant; quos odiis implacabilibus dæmon obstinatè incendat. Nullius istorum desperanda est salus, velut curationis experts, quin imo ad grauitatem periculi, augenda, inculcandaque remedia. Primum Dei amor, & reuerentia, à quo conditi, & redempti, qua fronte pergant in illum peccare? Secundum metus ignis sempiterni, iis certò nisi respuerint parati. At enim quibusdam diurnitas scelerum; Deique, ac cæli obliuio, ita sensum omnem conscientix extinguunt, & fidei lucem, ut nisi sub oculis positum, nihil certum putent, aut si putant, viuant nihilominus velut falsum putarent, aut dubium; tertium his medicamenti genus adhibebis. Pones ob oculos tristes casus, & ingentes pœnas quas in sceleratos, eorum consimiles, etiam dum hiè viuunt consuevit Deus intorquere, aliis annorum numerum morbis lethalibus contrahit; tollit alios mortibus repentinis; quosdam vxoribus, & liberis orbatos, in dedecora publica, bonorum spoliationes, conflictationes; naufragia protrudit, & terra, marique infectatur; scitò harum calamitatum metu percelli complures haud paulo violentiùs, quam æternorum mentione: quæ si minus iis profit, non erit ab recto alienum hac via illos in viam reducere. In vniuersum hoc teneto, ne homines profligatæ vitæ aggrediatis corrigere, quin prius sagaci cogitatione perspexeris utrum pacato animo sint, & excipiendis quæ ab te dicentur composito, an vero perperam affecti, odio, indignatione, seu alia quauis perturbatione contra suam salutem obfirmati, nam si erunt ab istis liberi, pretium operæ, sperabis; sin autem, intempestiuam veniet quicquid

fategeris, tum quidem procul velut aliud agens hoc vnum tentabis vt comitate familiaris vsus, & affabili consuetudine, aptisque tempori præfidiis turbatos illorum animos serenes. Si tempestatem in iis ciebit ira & vindictæ libido, faciet ad eos mitigandos, excusatio ignorantia apud illos probata, datam inde offensionem causam, non autem lædendi studio; solere Deum aliquando, nostra peccata inflicti iniuriis plectere, indignè licet, contraque omne fas habeamur, haberi nos tamen vt sumus commeriti. Forte illos olim, eadem in alios peccasse, quæ tunc Deo ultore iis rependuntur, & in beneficiis ponendum, quod detur nunc illa expungere nomina, quæ exigenda sunt ex nobis post hanc vitam longè acerbis. Idem esto quibusvis de impotentibus animi motibus quale de ira iudicium, sedandi sunt prius quam progrediare ulterius, sed argumentis solidioribus quàm quæ vulgo rebus temporariis adhibentur, vt iis attentius, & maturius reputatis deprehendere incipiant, quantum errent ab omni ratione cum iis se sinunt turbinibus abripi. Huc illos vbi perduxeris, perges videlicet salutare curas, & conscientia negotia iis paulatim suggerere, monendo, arguendo, suauiter primum ac leniter, dein magis serio, nec sine aliqua imperij specie, vt iam æqui bonique omnia consulentes, diuinæ mancipis voluntati, & in via salutis constituas. Festis & Dominicis, & fixo quot hebdomadis die, certum deliges tempus simultatibus componendis, & truncandis captionibus litium, quæ sæpe in sumptus desinunt, sorte de qua pugnatur grauiore. Id cum fiat scribarum, & procuratorum culpa vt plurimum, incumbendum est iuuandis, illorum animis, & si quæ possit ad exercitia spiritualia pertrahendi. Si aues in tui, & aliorum profectum operam locare maximè fructuosam, cum singulari animi tui voluptate, ita cum peccatoribus versare, vt magna fiducia totum tibi peccus aperiant. Sunt hi codices animati, ex quibus vberius, quam ex mortuis discitur: iis instandum est, non modo vt inde supellex dicendi ad populum affluat; verum & ad pios mentis tuæ intimæ affectus. Quod nolim sic à te accipi, vt libris abstineas in lucem editis. Imo & hos lege, & ex iis selige, tum sententias diuinæ paginae, tum sanctorum exempla quibus pondus, & auctoritas accedat remediis quæ aduersus peccata præscripseris. Quandoquidem vero suppeditari tibi necessaria rex iubet ex eo te malim, quàm alio quouis ea excipere, & hoc mihi credas libertatem perdit, qui munus admittit, nam vbi vsus est reprehensione, pudet ea vti, & obmutescimus, aut si loqui nihilo fecius tentamus, exit sermo inanis absque pondere, & efficacia. De rebus tamen alicuius momenti & pretij id cape, nam de paucis arborum fructibus, & similibus reculis non veto; dumtaxat ea lege, mox vt illas acceperis, mitas inter ægrotos in nosocomio, seu vincos in carcere, aut alios pauperes tribuendas, vt constet non minus religiosæ charitati & abstinentiæ, tua ad pauperes recreandos parsimonia te studere, quàm modestiæ, & vrbantati, in accipiendis, quæ cum offensione diuitum reieccisses.

Notabis

Notabis nonnullos acquiescentes in suis flagitiis deliberata obstinatione, qui amicitia tua capi, & consuetudine videantur, haud quidem ut fiant ex ea meliores, sed melioris famæ, ac nominis; & ab tua impugnatione tutiores; donis quin etiam te sibi addicere conabuntur, quæ si putabis admittenda, fiat hoc sanè, sed omnino conditione hac, ut gratum habeant vicem te illis reponere, libertate amica monendi, & suadendi quæ ad ipsorum salutem facere videris. Si te ad prandium vocabunt; condices tu ipsis ad confessionem; si tu à opera in salutis suæ negotio uti nolent, tum verò illorum cumculos tibi palam patere significa, & flocci tibi esse, id genus benevolentia, quod inutile sit ad eos pro tuo munere, & sua graui necessitate adiuuandos.] Huc vsque Xauerius.

Discessit Berzeus Martio exeunte 1549. die priusquam Xauerius in Iaponiam solueret octauo; cumque vltra milliaria sesquimille non distet Ormuzio Goa, sed nactus est longam & laboriosam duorum mensium nauigationem, reiectus ad freti Mechani ostia in mare Erithreum, inter assidua vitæ discrimina, incursiones piratarum, & commeatuum ex improuisa itineris diuturnitate penuriam quas tot miseras corporum Berzeus, opportunè vertebat; ad leuandas vectorum interiores miseras. Conferebatque ad hunc eius scopum tempus ieiunij maioris, ad pœnitentiã inuitantis. Concionabatur diebus festis ad ima decumani mali aut summa ex puppi; nec vel ipsi etiam ethnici, Saraceni, Iudæi volebant ab eius concionibus abesse. Mysteria fidei seruis & pueris enucleabat quotidie; sodalitate mercatorum instituta, cum iis hebdomada quaque, post varia pietatis exercitamenta, flagellationem voluntariam obibat. Die veneris sanctiori, ordinem digessit supplicantium puerorum, in nauis platea, qui seipfos quoque flagellis cæderent ob reuerentiam Christi parentis. Demum Paschæ diem festis gaudiis celebrem effecit eorum multitudo quos sacro tinxit baptisate, quosque sacramento pœnitentiæ expiauit: Calaiaten interea venit in Orientali plaga felicitis Arabia sitam, duabusque ab ea leucis, ad amnis fauces anchoræ mittuntur, illic dum aquantur, & reficiuntur commeatu nauæ, prosilit Berzeus, locique indigenas magnam partem Mauros affari aggreditur de Christi fide, spes statim tam certis prouentus vberissimi, ut Raymundus Pereira, nobilis Lusitanus mensium paucorum inter nos tyro, eiusque delectu Xauerij socius, multis institerit illic sibi liceret remorari, ad imbuendum penitus doctrina fidei populum, & sacris fontibus lustrandum. At enim Berzeus sapienter diffusus nouitio ardori, feruidè magis, quàm consideratè, grandia audenti, præmaturos conatus non probauit, aiens Ormuzij haudquaquam desore vbi suam operam explicaret, ignemque spargeret suæ caritatis. Sed sefellit euentus expectationem, impar cœli æstibus ferendis Goam fuit paulo post remittendus, ne Ormuzij interiret. Mascaten inde transfuehuntr, eiusdem oræ oppidulum, si vsquam alibi infelicissimum, quo Lusitani deportabant reos, decocto-

res

4.
Berzei gesta
Goâ Ormuzium vsque.